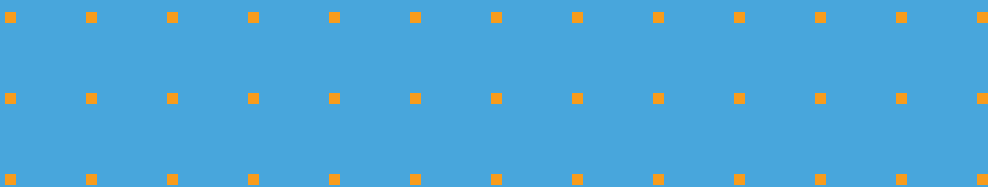

Handbok for grunnskoleskyss

skoleåret 2011/2012

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

Innleiing

Handboka gir informasjon om reglar og rutinar for skoleskyss og er meint som eit oppslagsverk.

Handboka er delt inn slik:

DEL 1:

Rutinar og tidsfristar i samband med skoleskyss.

DEL 2:

Skyssreglementet og kommentarar til dette. Reglementet inneheld alle dei sentrale retningslinjene om kven av og til kva tid elevane har rett på skoleskyss. Det fylkeskommunale reglementet er sitert heilt ut og er skriva i *kursiv*. Kommentarar til reglementet og praktisering av dette står under kvart av punkta. Sitat frå opplæringslova og korrespondanse frå departementet er presisert.

DEL 3:

Skjema som skal nyttast i skoleskyssordningaa er lagt ved til slutt i handboka. I tillegg er skjema tilgjengeleg på www.hordaland.no/skoleskyss og www.skyss.no/skoleskyss.

VIKTIG :

Hordaland fylkeskommune har frå skoleåret 2011-12 innført eit nytt dataverktøy (Cert) for å handtere ALL skoleskyss i Hordaland.

Sjå www.hordaland.no/cert for meir informasjon.

Innhald:	
Innleiing	1
Innhald:	2
Del 1: RUTINAR OG TIDSRISTAR	3
Vedtaksmynde	3
Søknadar	3
Tidsfristar	3
A) Søknad/ bestilling	4
Ved varig funksjonshemming/varig skyss:	4
Mellombels skyss:	4
B) Legeerklæring / sakkyndig uttale	4
1. Lovheimel	5
2. Kva gir rett på fri skoleskyss?	6
2.1 Avstand mellom heim og skole	6
Opplæringslova § 7-1:	6
2.2 Særleg farleg eller vanskeleg skoleveg... ..	7
2.3 Skyss med båt	7
Opplæringslova § 7-1:	7
2.4 Obligatorisk utplassering utanfor skolen .	8
3. Skyss for elevar med varig funksjonshemming / mellombels skade	8
3.1 Generelle reglar	8
3.2 Eleven sine rettar og plikter i samband med individuelt tilrettelagt skyss	8
4. Skyssrett for særskilte elevgrupper	9
4.1 Skyss til private grunnskolar	9
Privatskolelova § 3-7:	9
4.2 Vaksne med rett til opplæring	9
5. Skyss til skolefritidsordning - SFO	10
5.1 Generelle reglar	10
5.2 Elevar med spesialpedagogisk undervisning i skolefritidsordninga	10
6. Tilrettelagt skyss	11
6.1 Generelle reglar	11
6.2 Godtgjering for privat skyss	11
7. Eleven sin heim	11
7.1 Folkeregistrert adresse	11
7.2 Delt bustad:	12
Skoleskyssreglementet:	12
7.3 Barn i asylmottak	12
7.4 Elevar i fosterheim	12
7.5 Elevar i avlastning	12
7.6 Elevar med fleire bustader i løpet av eitt år	13
8. Eleven sin skole	13
8.1 Nærskolen	13
8.2 Skoleval	13
8.3 Skyss til statleg spesialscole	13
8.4 Mellombels undervisning i andre lokale enn skolen	13
8.5 Undervisning fleire stader	13
9. Skysstandard	14
9.1 Planlegging av skyss	14
9.2 Akseptabel gangavstand til transportmiddel	14
9.3 Akseptabel reisetid	14
9.4 Reisefølgje og tilsyn	15
10. Reglar for bruk av Skyss skolekort	15
10.1 Generelle reglar	15
10.2 Tap av Skyss skolekort	15
11. Informasjonsplikt	16
12. Om vedtak og klagerett	16
13. Økonomisk ansvar	16
13.1 Fordeling mellom fylke og kommune... ..	16
DEL 3: SKJEMA SOM SKAL NYTTAST	17
Eigne kommentarar:	17
Stikkordsregister	18

Del 1: RUTINAR OG TIDSRISTAR

Vedtaksmynde

Fylkeskommunen er i følge opplæringslova ansvarleg for skoleskyss for elevar i grunnskolen og har vedtaksmynde i slike saker. Dette gjeld ikkje skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg under 2/4 km. I slike saker har kommunen vedtaksmynde.

I praksis blir vedtaksmynda fordelt slik:

Kommunen fattar vedtak i saker vedkommande

- ordinær skoleskyss
- ordinær skoleskyss ved delt omsorg
- ordinær skoleskyss til funksjonshemma elevar under 2/4 km
- søknad om mellombels skoleskyss på grunnlag av legeerklæring
- særleg farleg eller vanskeleg skoleveg, og avstand under 2/4 km
- skyss av førskolebarn som får spesialpedagogisk opplæring i barnehagen skyss til/frå språkbase

Fylkeskommunen fattar vedtak i saker vedkommande

- særskilt skyss/individuell tilrettelagt skyss
- særleg farleg eller vanskeleg skoleveg, og avstand over 2/4 km. Dette gjeld og når ein sidevegskyss er under avstandsgrensa og søknad om skyss er grunngeve med farleg skoleveg til oppsamlingsplass.

Søknadar

Vedtak om skoleskyss gjeld normalt for eitt skoleår om gangen. Dette medfører at dei fleste elevar må søkje om skyss kvart skoleår. Mellombels skoleskyss gjeld for den perioden som er oppgitt i legeerklæringa, men samanhengande maksimalt 8 veker.

Søknader til fylkeskommunen og bestilling av mellombels skyss registrerast i Cert. Internettsida kor skolane legg inn behovet for skyss finn ein på www.hordaland.no/cert.

Mellombels skyss

Under føresetnad av at det ligg føre legeerklæring som stadfester behovet for mellombels skyss i ein nærmare definert avgrensa periode, men maksimalt i 8 veker samanhengande, skal søknaden innvilgast og transport bestillast av skolen/kommunen. **Legeerklæringa skal fortrinnsvist lastast inn i Cert eller sendast inn til samferdselsavdelinga.** Samferdselsavdelinga skal kontaktast dersom eit skyssopplegg vert svært kostnadskevjannde.

Tidsfristar

For ordinær skoleskyss (buss):

1. februar: Skolen/kommunen sender inn skoleruta til Skyss.

1. mars: Skolen/kommunen registrerar bestillingar på Skyss skolekort i Cert.

NB!

Ved endring av start- og sluttider/timeplan ved skolen, må dette meldast frå snarast. Dette for å sikre elevane eit skystilbod.

Særskild skyss grunna funksjonshemming eller manglande kollektivtilbod

Skolen skal melde inn skyssbehovet til fylkeskommunen innan 15. juni.

Dersom skolen får ein ny funksjonshemma elev etter fristen som treng skyss må det søkjast om dette omgåande.

Forsytarskyss/privat skyss

Søknadsfristen er 1 måned etter skolestart

Godkjente søknader som kjem innan søknadsfristen vil gjelde frå skolestart. Søknader som kjem etter fristen og som blir godkjent vil først få godtgjering frå den datoen søknaden er registrert sendt av søker.

Det er difor særst viktig at skolane overhald informasjonsplikta til dei føresette om rettane til skoleskyss. Skolen/kommunen vil vere ansvarleg for krav om etterbetaling grunna manglande informasjon om eleven sine rettar til skyss.

Rutinar for særskild skyss

A) Søknad/ bestilling

Ved varig funksjonshemming/varig skyss:

Søknad om skyss på grunn av varig funksjonshemming skal sendast via skolen/kommunen til samferdselsavdelinga. For å vere sikker på at skyssen er klar frå første skoledag må søknaden sendast innan 15. juni. Legeerklæring skal leverast til skolen, som registrerer den i datasystemet eller vidare sender den til samferdselsavdelinga.

Når skyssen er godkjent sender fylkeskommunen bestilling til transportør. Fylkeskommunen sender refusjonskrav til kommunen for persontakst på strekninga heim – skole.

Mellombels skyss:

Under føresetnad av at det ligg føre legeerklæring som stadfester og tidsavgrensar behovet for skyss har den einskilde skole/kommune fullmakt til å behandle slike søknader sjølv. Søknaden skal sendast inn av skolen elektronisk via Cert. Legeerklæring skal leverast til skolen, som registrerer den i datasystemet eller vidare sender den til samferdselsavdelinga. Bestillinga blir sendt elektronisk via Cert, og må vere transportør i hende innan kl. 12 dagen før skyssen skal ta til.

Skolen/kommunen si avgjerdsmynde med omsyn til mellombels skoleskyss er avgrensa til maksimalt 8 veker samanhengande. Søknad om mellombels skyss som overstig 8 veker skal behandlast på same måte som søknad om varig skyss.

Opphald ved spesialskolar for kortare periodar, til dømes Hunstad skole, blir ikkje rekna som mellombels skyss som skolane sjølv kan bestille. Søknad om slik skyss må sendast til fylkeskommunen.

Privat skyss:

I dei tilfella det blir innvilga privat skyss skal det sendast inn refusjonskrav frå skyssutøvar ein gang pr. halvår. Refusjon av utgifter til skoleskyss skal skje elektronisk via AD Travel. Den einskilde skyssutøvar får personleg tilgang til dette systemet og er ansvarleg for å sende inn korrekte opplysningar.

B) Legeerklæring / sakkyndig uttale

Til sakkyndig uttale skal skjema 13 "Legeerklæring" nyttast. Legeerklæringa kan scannast og leggest ved søknaden i Cert. Det er berre signert og stempla uttale frå fastlege eller spesialist som blir rekna som sakkyndig uttale. Dersom eleven går til psykologisk behandling blir også signert og stempla uttale frå behandlande psykolog rekna som sakkyndig uttale. Uttale frå PPT blir ikkje rekna som sakkyndig uttale – men PPT kan kome med tilleggsuttale som kan bli vektlagt i samband med vurderinga.

Legeerklæringa/erklæringa frå psykolog må innehalde følgjande opplysningar:

- ♦ Diagnose med grunngjeving for kvifor eleven treng skyss
- ♦ Kva slags type skyss eleven treng (buss, forsyterskyss/privatskyss, drosje eller liknande)
- ♦ Tidsrom for når eleven treng skyss (veker, månadar, år).

Dersom skolen/kommunen er usikker på om legeerklæringa/erklæringa frå psykolog gir rett på t.d. skyss med drosje, skal samferdselsavdelinga kontaktast. Den fylkeskommunale legenemnda bestående av spesialistar innan allmenmedisin vil vurdere legeerklæringa.

For meir informasjon sjå brosjyren "Individuelt tilrettelagt skyss, elevane sine rettar og plikter".

DEL 2: REGLEMENT MED KOMMENTARAR

1. Lovheimel

Opplæringslova § 13-4 – ansvar for skoleskyss

Kommunen er ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg. Kommunen er ansvarleg for å oppfylle retten til skyss av førskolebarn etter § 7-6. Kommunen skal oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn for førskolebarn, grunnskoleelevar og vaksne. Elles er fylkeskommunen ansvarleg for skyss, reisefølgje og tilsyn etter reglane i kapittel 7. Kommunane betaler refusjon etter persontakst for grunnskoleelevar og vaksne som blir skyssa av fylkeskommunen.

Fylkeskommunen skal organisere skoleskyssen i samråd med kommunen. Dersom kommunen og fylkeskommunen ikkje blir samde om korleis skoleskyssen skal organiserast og finansierast, kan departementet gi pålegg.

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen har ansvar for å organisere og finansiere skoleskyss for elevar i 2. – 10. klasse som bur meir enn 4 km frå skolen. Skyssgrensa er 2 km for elevar i 1. klasse. Kommunen skal betale refusjon etter billettakst (opplæringslova §7-1).

Fylkeskommunen sitt skyssansvar omfattar også skyss av elevar med varig funksjonshemming og skyss av elevar med mellombels skade eller sjukdom uavhengig av avstand (opplæringslova § 7-3) . Avgjerdsmynda for elevar som treng skyss på grunn av mellombels skade eller sjukdom er delegert til den enkelte skole/kommune, men slik at det berre kan innvilgast skyss når det ligg føre legeerklæring som stadfestar behovet for skyss. Avgjerdsmynda er dessutan avgrensa til den perioden som er definert i legeerklæringa og berre for søknader som gjeld i maksimalt 8 veker samanhengande. Søknader om mellombels skyss som varer i meir enn 8 veker samanhengande skal behandlast på same måte som søknad om varig skoleskyss. Det same gjeld dersom ein mellombels skyss blir forlenga utover 8 veker.

Kommunen er i følgje opplæringslova ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg når avstanden heim–skole er under 2/4 km. Kommunen har etter same regel ansvar for å oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn for barnehagebarn, grunnskoleelevar og vaksne (opplæringslova § 13-4). Vidare er kommunen ansvarleg for skyss når eleven har annan opplæringsarena enn nærskolen. Unntak for dette er når eleven har tilbod på statleg spesialskole.

Fylkeskommunen skal organisere skyssen i samråd med kommunen. Dersom kommunen og fylkeskommunen ikkje blir samde om korleis skyssen skal organiserast og finansierast kan saka bringast inn for fylkesmannen si utdanningsavdeling for avgjerd.

Ifølgje opplæringslova skal kommunane samarbeide med fylkeskommunen om skyssen.

Skoleskyss blir rekna som den daglege transporten mellom heim og skole til skolen sine start- og sluttider. Eleven har rett til ein tur og ein retur pr. dag mellom heim og skole.

Godkjenning av skyss gjeld for maksimalt 190 skoledagar i løpet av skoleåret innanfor kommunegrensa dersom ikkje anna er presisert.

Kommunen fattar vedtak om skoleskyss når eleven har delt bustad og reiser med offentleg transport.

KOMMENTAR:

Skyssretten gjeld mellom eleven sin heim og eleven sin nærskole. Skyss i samband med ekskursjon eller undervisning som blir lagt andre stader enn skolen sitt geografiske område er kommunalt ansvar.

I følgje opplæringslova har fylkeskommunen vedtaksmynde i alle saker om skoleskyss med unntak av skyss på grunn av farleg skoleveg når avstand mellom heim og skole er under 2/4 km. I praksis er arbeidet fordelt etter forvaltningsprinsippet "den som betaler tek avgjerda". Det er såleis eit unntak frå dette prinsippet at skolen/kommunen har avgjerdsmynde til å innvilge søknader om mellombels skoleskyss.

Avgjerder om skoleskyss fordelt slik:

fylkeskommunen tar avgjerd i følgjande saker:

- søknad om skyss når det ikkje finst offentleg transport (moped, privat bil, drosje)
- søknad om skyss pga. særleg farleg skoleveg, når avstand mellom heim og skole er over 2/4 km
- søknad om tilrettelagt skoleskyss av medisinske årsaker utover 8 veker
- søknad om tilrettelagt skyss ved delt omsorg

kommunen tar avgjerd i følgjande saker:

- søknad om skyss ved bruk av ordinært rutetilbod
- søknad om skoleskyss på grunn av mellombels skade eller sjukdom i inntil 8 veker samanhengande
- søknad om skyss pga. særleg farleg skoleveg, når avstand heim – skole er under 2/4 km
- søknad om skyss for barn under skolepliktig alder
- søknad om skyss utanom skolen sin start- og sluttid
- søknad om skyss i samband med fritt skoleval
- søknad om ordinær skyss ved delt omsorg
- søknad om ordinær skyss ved funksjonshemming og avstand under 2/4 km

2. Kva gir rett på fri skoleskyss?

2.1 Avstand mellom heim og skole

Opplæringslova § 7-1:

Elevar i 2. – 10. klasse som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. klasse er skyssgrensa to kilometer. Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett på gratis skyss utan omsyn til veglengda.

Skoleskyssreglementet:

Skyssgrensa for 1. klassingar er 2.000 meter. Tilsvarende grense for 2. – 10. klassingar er 4.000 meter. Ved oppmåling av avstand gjeld fylkeskommunen sitt digitale geografiske kart.

Avstanden blir målt langs den kortaste "farande veg" mellom heim og skole.

KOMMENTAR:

Avstandsgrensa på 2.000 meter og 4.000 meter er absolutt. Det er såleis ikkje rom for å utøve skjønn med omsyn til avstanden. Ved oppmåling av avstand nyttar fylkeskommunen digitale geografiske kart i Cert. I tvilstilfelle og tvistesakar nyttar samferdselsavdelinga i tillegg elektroniske kart (GIS) og programmet ArcView/Network Analyst. Når dei to aktuelle adressene (heim og skole) er fastsett er målinga nøyaktig med eit slingringsmonn på +/- 25 meter.

Kartgrunnlaget kjem frå Statens Kartverk og målemetoden er godtatt av fylkesmannen ved utdanningsavdelinga.

Private oppmålingar med bil blir ikkje vektlagt i denne samanhengen.

Med gangbare – og farande vegar meines vegar som ikkje er skilta forbode for gåande som til dømes motorveg og tunnelar. I tillegg til offentleg veg, blir også gangvegar og private vegar som er open for ferdsel rekna som farande veg. Veger som ikkje blir lagt til grunn er private veger som er stengt for allmenn ferdsel, trase over utmark og stiar og tråkk med dårleg framkomst. Private veger som er sperra fysisk med stengsel eller merka med skilt, eller på annan tydeleg måte framstår som ikkje open blir ikkje rekna som farande eller gangbar veg.

Heim - skole: Kortaste gangbare veg mellom heim og skole rekna frå dør til dør blir lagt til grunn for vurderinga av avstand mellom heim og skole. Dersom skolen har fleire inngangsdører blir avstanden målt til hovudinngangsdøra på skolen, eller den døra det er naturleg for eleven å nytte

2.2 Særleg farleg eller vanskeleg skoleveg

Opplæringslova § 7-1:

Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda.

Departementet gir nærmare forskrifter om tryggleiken til elevar under skoleskyssen.

Kommunen skal innlosjere elevar når dagleg skyss ikkje er forsvarleg. I vurderinga skal det særleg leggjast vekt på tilhøve som gjeld den einskilde elev, til dømes alder, funksjonshemming, reisetid og tryggleik, og om dagleg skyss fører til ekstraordinære kostnader eller vanskar for kommunen. I tvilstilfelle avgjer foreldra om eleven skal skyssast eller innlosjerast.

Opplæringslova § 13-4:

Kommunen er ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg.

Skoleskyssreglementet:

Kommunen har avgjerdsmynde i saker om fri skoleskyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg når avstanden heim og skole er under 2/4 km.

Fylkeskommunen har avgjerdsmynde i saker om særskilt skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg når avstanden heim - skole er over 2/4 km. Fylkeskommunen vil i desse tilfella gjere ei vurdering om heile eller deler av skolevegen er særleg farleg eller vanskeleg.

KOMMENTAR:

Dersom avstand heim – skole er under 2/4 km: Søknad skal sendast til skolen/kommunen.

Dersom avstand heim – skole er over 2/4 km: Søknad skal sendast til samferdselsavdelinga.

Strekninga må vurderast som særleg farleg eller vanskeleg ut frå både objektive og subjektive vilkår. Dei objektive vilkåra relaterer seg til vegstandard og trafikale tilhøve, medan dei subjektive vilkåra relaterer seg til tilhøve ved den einskilde elev, t.d. alder og utvikling. Ved avstandar over 2/4 km mellom heim og skole har ein rett på gratis skoleskyss med bakgrunn i avstand til skolen. Hovudregelen er då at ein får busskort og må følgje rutebuss. Det kan likevel tenkast at særskild skyss kan vere aktuelt, til dømes med særleg farleg eller vanskeleg skoleveg til haldeplassen.

2.3 Skyss med båt

Opplæringslova § 7-1:

Når det er nødvendig, har elevar rett til gratis båtskyss utan omsyn til reiselengda.

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen har avgjerdsmynde i saker vedkomande privat skyss med båt (opplæringslova § 13-4).

KOMMENTAR:

Søknad om privat skyss med båt skal sendast av skolen/kommunen via Cert til fylkeskommunen som fattar vedtak i saka.

2.4 Obligatorisk utplassering utanfor skolen

Skoleskyssreglementet:

Elevar som er utplassert i obligatoriske praksis har rett til fri skoleskyss mellom heim og opplærings-/arbeidsplass når vilkåra for skoleskyss er oppfylt.

3. Skyss for elevar med varig funksjonshemming / mellombels skade

3.1 Generelle reglar

Opplæringslova § 7-3:

Elevar som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss har rett til det uavhengig av avstanden mellom heimen og opplæringsstaden.

Skoleskyssreglementet:

Elevar med varig funksjonshemming eller mellombels skade har rett til fri skoleskyss uavhengig av avstanden mellom heim og skole. Skyssbehovet må dokumenterast med legeerklæring eller uttale frå behandlande psykolog. Erklæringa må innehalde ei skildring av skyssbehovet (buss, privat bil, drosje) relatert til sjukdommen/funksjonshemminga og kva periode det er nødvendig med skyss. I særskilte tilfelle kan fylkeskommunen be om vurdering utover dette, til dømes av PP-tenesta.

Når det er dokumentert at eleven ikkje kan nytte offentleg transport grunna sjukdom eller funksjonshemming har eleven rett til eit tilrettelagt skyssstilbod.

Den fylkeskommunale legenemnda kan bli nytta i vurderinga av eleven sitt transportbehov.

Fylkeskommunen har avgjerdsmynde i slike saker.

Kommunen har det økonomiske ansvaret for følgjeperson.

3.2 Eleven sine rettar og plikter i samband med individuelt tilrettelagt skyss

Skoleskyssreglementet:

Elevar har rett på skyss til skolen si start- og sluttid.

Kommentar: Elev/føresette/skole gjer avtale med transportøren om faste hente- og bringetider med utgangspunkt i dei ordinære start- og sluttidene. Dette gjeld også for elevar som har fleksibel timeplan.

Eleven må vere klar til avtalt tid. Funksjonshemma elev som treng tilsyn skal aldri etterlatast aleine.

Etter opplæringslova er kommunen ansvarleg for nødvendig tilsyn eller reisefølge i samband med skyssen.

Eleven har ikkje rett til å hentast til uregelmessige tider. Dette gjeld til dømes skoleavslutningar, eksamen og liknande.

Skyss til aktivitetar utanfor skolen sitt geografiske område ver ikkje rekna som skoleskyss. Dette gjeld til dømes kinodag, ekskursjonar, bedriftsbesøk og liknande.

Transport mellom skolen og medisinsk behandling er ikkje å rekna som skoleskyss. Dette er helseforetaka sitt ansvarsområde.

Henting utanom fastsette hentetider i samband med akutt sjukdom fell utanfor retten til skoleskyss etter opplæringslova. Kommunen/føresette er ansvarleg for slik skyss.

All skoleskyss er samordna. Dette gjeld også den individuelt tilrettelagte skyssen. Dette medfører at eleven kan få ekstra kjøretid som følgje av slik samordning. Transportøren kan legge opp kjøreruta slik at funksjonshemma elevar kan kome til skolen inntil 15 minuttar før starttid og blir henta på skolen inntil 15 minuttar etter siste time. Unntak frå dette kan gjerast ut frå dokumenterte medisinske årsaker.

Funksjonsfriske elevar som får innvilga tilrettelagt skyss grunna manglande kollektivtilbod må pårekne gangavstand til avtalt hentestad.

4. Skyssrett for særskilte elevgrupper

4.1 Skyss til private grunnskolar

Privatskolelova § 3-7:

Elevane har rett til skyss etter reglane i opplæringslova § 7-1, første og andre ledd om skyss i grunnskolen, § 7-2, første ledd om skyss i den vidaregåande skolen, § 7-3 om skyss for funksjonshemma og mellombels skadde eller sjuke og § 7-4 om reisefølgje og tilsyn.

Retten til skyss, reisefølgje og tilsyn for elevar i frittstående grunnskolar (privatskolar) gjeld berre innanfor kommunegrensa i den kommunen der eleven bur.

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss og dekkjer utgiftene etter reglane i opplæringslova § 13-4. Departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen.

Reglane i denne paragrafen gjeld ikkje opplæringstilbod som er spesielt organisert for vaksne.

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Opplæringslova §2-12, merknadar til Ot prp nr 46 (1997-98) til § 7-1)

Elevar ved private grunnskolar med statsstøtte etter reglane i kap.2 har rett til skoleskyss etter reglane i opplæringslova kap. 7. Dersom skolen ligg utanfor eleven sin heimkommune har eleven berre rett på skoleskyss til kommunegrensa. .

Heimkommunen er økonomisk ansvarleg for persontakst mellom heim og kommunegrensa.

4.2 Vaksne med rett til opplæring

Opplæringslova § 4 A-7:

Vaksne som ikkje har fullført grunnskolen, og som bur meir enn fire kilometer frå skolen, har rett til gratis skyss når dei får grunnskoleopplæring etter dette kapitlet.

Vaksne som på grunn av funksjonshemming, sjukdom eller skade har behov for det, har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda når dei får grunnskoleopplæring etter dette kapitlet. § 7-4 gjeld tilsvarende.

Kommunen skal innlosjere dei vaksne når dagleg skyss etter første og andre leddet ikkje er forsvarleg. Når det er nødvendig, gjeld tilsyn etter § 7-1 fjerde leddet tilsvarende.

Elles gjeld § 13-4 tilsvarende for dei pliktene som følgjer av denne paragrafen.

Skoleskyssreglementet:

Vaksne med rett til opplæring etter § 4 A-2 i opplæringslova har den same retten til skyss, reisefølgje, tilsyn og innlosjering som elevar i grunnskolen. Skyssgrensa er 4.000 meter i samsvar med § 7-1.

Vaksne som på grunn av funksjonshemming, sjukdom eller skade har behov for det, har rett til skyss utan omsyn til veglengda når dei får grunnskoleopplæring etter kapittel 4 A.

Vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde vedlike grunnleggjande dugleik har rett til slik opplæring. Denne gruppa av elevar som inngår i retten til grunnskoleopplæring for vaksne har ikkje skyssrett. Dette gjeld elevar som tidlegare har gjennomført grunnskolen, men som har behov for fornya opplæring, eventuelt berre i ein skilde fag.

5. Skyss til skolefritidsordning - SFO

5.1 Generelle reglar

Opplæringslova §7-3:

Elevar som har plass i skolefritidsordninga, jf. opplæringslova § 13-7, og som på grunn av funksjonshemming eller mellombels skade eller sjukdom har behov for skyss, har rett til skyss til og frå skolefritidsordninga. Retten omfattar ikkje skyss i skoleferiane.

KOMMENTAR:

Elevane har som hovudregel berre rett på skyss til/frå skolen, og til sin start- og sluttid. Funksjonshemma er unntatt frå denne regelen og har rett på skyss også i samband med SFO. I særskilte tilfelle kan funksjonsfriske elevar likevel få skyss til/frå SFO dersom dette ikkje fører til ekstra skyss/meirkostnader for fylkeskommunen. Dette inneber at skyss til/frå SFO må vere samkjørt, og at eleven ikkje kan krevje å få eit skyssstilbod som er innanfor reglane i kap. 5.

Døme: Ein elev har siste klassesstime kl. 1400, men er på SFO fram til kl. 1500. Dersom eleven kan samkøyrast med andre elevar etter skoletid kl. 1400, og må ha eigen drosje frå SFO klokka 1500, vil dette vere ein meirkostnad for fylkeskommunen. Dersom eleven ikkje kan samkøyrast kl. 1400, og det blir same kostnad for transportøren om eleven blir henta kl. 1400 eller kl. 1500, blir slikt skyssopplegg godkjent.

Fylkeskommunen sitt skyssansvar er avgrensa til skoleruta (190 skoledagar årleg). Skyss i samband med SFO på skolefrie dagar er kommunalt ansvar.

5.2 Elevar med spesialpedagogisk undervisning i skolefritidsordninga

Skoleskyssreglementet:

Elevar som i følge enkeltvedtak, med heimel i opplæringslova, har fått innvilga spesialpedagogisk opplæring i skolefritidsordninga, har rett på skyss.

KOMMENTAR:

Det er ein føresetnad for godkjenning av skyss til/frå SFO at det er spesialpedagogisk personell i SFO i samband med undervisninga. For å ha skyssrett skal SFO-tilbodet vere gratis.

6. Tilrettelagt skyss

6.1 Generelle regler

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Merknadar til Ot prp nr 46 (1997-98) til § 7-1)

I særskilte tilfelle kan fylkeskommunen godkjenne tilrettelagt skyss til/frå skolen.

Det er sett følgjande vilkår for å få innvilga slik skyss:

- ♦ manglande offentleg rutetilbod
- ♦ strekninga mellom heimen og offentleg skyssmiddel er over 1 km/2 km
- ♦ særleg farleg eller vanskeleg skoleveg
- ♦ behov for skyss grunna mellombels eller varig funksjonshemming

Tilrettelagt skyssordning kan berre nyttast etter førehandsgodkjenning frå fylkeskommunen og kan gjelde heile eller deler av skolevegen.

For søknader om privatskyss mottatt og innvilga etter søknadsfristen, blir godtgjering gitt frå den dato fylkeskommunen mottok søknaden.

Kommunen/skolen har plikt til å informere elevar/føresette om skoleskyssordninga, og vere ansvarleg for eventuelle krav om etterbetaling grunna manglande informasjon om eleven sine rettar.

6.2 Godtgjering for privat skyss

Forskrift til opplæringslova § 10-2:

Eleven har rett til full skyssgodtgjering i dei tilfella fylkeskommunen ikkje gir tilbod om gratis skyss. Full skyssgodtgjering inneber at nødvendige faktiske skysskostnadene for eleven blir dekte. Val av transportmiddel skal avklarast med fylkeskommunen så snart som mogeleg etter at eleven har fått skoleplass. Kostnadane skal dokumenterast. Dersom det ikkje er mogeleg å avklare val av transportmiddel før skolen tar til, må fylkeskommunen likevel dekke eleven sine dokumenterte faktiske og nødvendige skysskostnader fram til slik avklaring skjer.

Skoleskyssreglementet:

Dersom privat skyss blir godkjent får føresette i samsvar med statens satsar.

Alle utgifter utover kilometersats må vere dokumentert. Tilskot til nødvendige skyssutgifter blir gitt etter følgjande satsar:

Privat bil	kr. 3,65 pr. km.
Passasjertillegg	kr. 0,90 pr. km
Bompengar/ferjebillett/anna	i følgje kvittering

Minstetakst for eigentransport og forsyrtarskyss er kr. 50,- pr. tur, avgrensa til ei tur/returreise pr. dag. Dersom føresette kjører eins ærend får dei utbetalt godtgjering tur/retur.

Refusjon av reiseutgifter for faktisk utført skyss blir utbetalt etterskotsvis etter at skolehalvåret er avslutta.

KOMMENTAR:

Dei føresette skal frå skoleåret 2011-12 sende i refusjonskrav elektronisk via AD Travel. Berre dokumenterte utgifter blir refundert.

7. Eleven sin heim

7.1 Folkeregistrert adresse

Skoleskyssreglementet:

Eleven si folkeregistrerte adresse blir rekna som eleven sin heim i relasjon til opplæringslova, jf. også punkt nedanfor om delt dagleg omsorg/bustad.

KOMMENTAR:

Elevar som mellombels bur andre stader, t.d. hos familie eller venner, har ikkje rett på skyss.

7.2 Delt bustad:

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Brev frå Utdanningsdirektoratet av 13.04.07.)

Ved delt bustad har eleven rett til fri skoleskyss frå begge foreldra og til/frå skolen etter reglane i kap. 2. Delt bustad er når det ligg føre avtale mellom om at eleven bur tilnærma like mykje hos kvar av dei føresette og dette er skriftleg dokumentert.

Eleven har ikkje rett til fri skoleskyss i samband med vanleg samværsordning og ved utvida samvær.

KOMMENTAR:

Det må føreligge dokumentasjon på at eleven bur tilnærma like mykje hos begge foreldra før skyss i fylkeskommunen sin regi blir igangsett. Dette må vere underteikna av begge føresette.

Bur eleven i to kommunar er det kommunen med opplæringsansvaret som og har ansvar for å organisere og betale skyssen.

7.3 Barn i asylmottak

Skoleskyssreglementet:

Elev som bur i asylmottak har rett til fri skoleskyss etter reglane i kap. 2 når eleven mottar grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 2-1. Asylmottaket blir rekna som eleven sin heim.

7.4 Elevar i fosterheim

Skoleskyssreglementet:

Elevar som bur i fosterheim har rett på fri skoleskyss etter reglane i kap.2. Fosterheimen blir rekna som eleven sin heim. Dersom fosterheimen ligg i ein annan kommune enn skolen, er omsorgskommunen ansvarleg for å dekke persontaksten. Omsorgskommunen er den kommune som har fatta vedtak om at eleven skal i fosterheim.

KOMMENTAR:

Når eleven bur i fosterheim blir eleven sin nærskole definert til å vere den skolen som ligg nærmast fosterheimen. Vedtak om varig plassering skal dokumenterast før skyssrett som fylkeskommunen er ansvarleg for blir innvilga. Skyss i samband med mellombelse plasseringar til dømes ved barnevernsinstitusjonar fell utanfor fylkeskommunen sitt skyssansvar etter opplæringslova.

7.5 Elevar i avlastning

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Brev frå KUF til Statens Utdanningskontor i Buskerud datert 02.08.95).

Elevar som i følgje kommunalt enkeltvedtak har fått innvilga avlastning har rett på fri skoleskyss etter reglane kap. 2. Avlastningsheimen blir rekna som eleven sin heim dei dagane eleven er på avlastning. Dersom avlastningsheimen ligg i ein annan kommune enn eleven sin heimkommune er eleven sin heimkommune ansvarleg for å dekke persontaksten.

Kopi av enkeltvedtaket om avlastning må leggjast ved søknaden om skyss til/frå avlastningsheimen.

KOMMENTAR:

Private avtalar om avlastning hos venner/familie, støttekontakt og liknande fell utanfor fylkeskommunen sitt skyssansvar etter opplæringslova. Det er berre avlastning innvilga av kommunen, etter enkeltvedtak, som gir rett til slik skoleskyss.

7.6 Elevar med fleire bustader i løpet av eitt år.

Skoleskyssreglementet:

Elevar som har fleire faste bustader i løpet av skoleåret har rett på skoleskyss dersom vilkåra for skyss elles er tilstades. Dersom bustaden berre har funksjon som ein sommar- eller fritidsbustad har eleven ikkje krav på skyss.

8. Eleven sin skole

8.1 Nærskolen

Skoleskyssreglementet:

Kommunen avgjer kva skole eleven soknar til. Elevar soknar i utgangpunktet til den skolen som ligg nærmast heimen. Det kan likevel søkjast kommunen om høve til å gå på ein annan skole enn nærskolen. I slike tilfelle har vedkomande ikkje rett på fri skoleskyss etter reglane i kap. 2.

Elevar som går på ein annan skole enn nærskole på grunn av fritt skoleval fell utanfor fylkeskommunen sitt skyssansvar etter opplæringslova.

8.2 Skoleval

Skoleskyssreglementet:

Elevar som flyttar til ein annan bustad i løpet av skoleåret og som vel å gå på den tidlegare nærskolen har ikkje rett på fri skoleskyss.

KOMMENTAR:

Når kommunen gjer vedtak om å innvilge ein annan skoleplass enn nærskolen etter fritt skoleval gjeld ikkje reglane i opplæringslova om skyss. Kommunen kan velje å lage egne reglar om dette.

8.3 Skyss til statleg spesialscole

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen er ansvarleg for skyss av elevar som får opplæring på statleg spesialscole.

8.4 Mellombels undervisning i andre lokale enn skolen

Skoleskyssreglementet:

Dersom kommunen mellombels må stenge skolen, til dømes grunna oppussing, er fylkeskommunen ansvarleg for å organisere skyss til der undervisninga er flytta.

8.5 Undervisning fleire stader

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Merknadar frå Ot prp nr. 46 1997-98 til §7-1)

Skyss mellom undervisningsstader i skoletida må dekkast av kommunen.

KOMMENTAR:

Regelen om skyss mellom ulike undervisningsstader i skoletida gjeld både funksjonsfriske og funksjonshemma elevar som treng skyss til eit aktivitetstilbod utanfor skolen (t.d. bading, dagsenter). Undervisning lagt til andre stader enn nærskolen er ikkje fylkeskommunalt ansvar.

9. Skysstandard

9.1 Planlegging av skyss

Opplæringslova § 13-4, andre ledd:

Fylkeskommunen skal organisere skoleskyssen i samråd med kommunen.

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen må ha tilstrekkeleg tid til å planlegge og organisere skyssen. Dette inneberer at søkjarar må akseptere at det kan ta noko tid før skysstilbodet blir sett i gang.

Elevar og føresette har saman med skole, kommune og fylkeskommune eit ansvar for at val av transportmiddel blir avklart raskast mogleg etter inntak. Mellombelse løysingar som blir iverksett ved skolestart er verken bindande eller førande for det endelege vedtaket om skoleskyss.

Fylkeskommunen skal organisere eit skyssopplegg som er rasjonelt og økonomisk forsvarleg. Fylkeskommunen kan avgjere at fleire elevar må nytte det same skyssmiddelet.

Val av transportmiddel må vere avklart med fylkeskommunen før skyssen blir starta opp.

9.2 Akseptabel gangavstand til transportmiddel

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Merknader frå Ot prp nr. 46 1997/1998 til § 7-1).

Elevar i 1. klasse som har meir enn 1 km gangavstand til offentleg skyssmiddel kan søkje om skyss på denne strekninga. På same måte kan elevar i 2. – 10. klasse som har meir enn 2 km gangavstand til offentleg skyssmiddel søkje om skyss på denne strekninga.

Det er ein føresetnad at vilkåra i pkt. 2.1 om avstand heim/skole er oppfylt.

KOMMENTAR:

Elevar som har over 1.000 meter/ 2.000 meter til busshaldeplass målt etter kortaste farande veg kan søkje om sidevegskyss. I vurderinga av søknaden blir det lagt vekt på desse momenta:

- ♦ avstand
- ♦ framkomst på veg (t.d. skilnad mellom vinter- og sommarføre)
- ♦ kostnad ved særskilt skyss

All skoleskyss blir samordna i størst mogeleg grad. Ein må rekne med å måtte følgje fastsette hentetider bestemt av transportør samt og ta seg fram til ein oppsamlingsplass. Det kan skje endringar i skyssen i løpet av skoleåret som følgje av samkøyring eller endra organisering.

Søknaden blir behandla av fylkeskommunen.

9.3 Akseptabel reisetid

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Merknader frå Ot prp nr. 46 1997/1998 til § 7-1)

Skoleskyssen skal organiserast slik at elevane får ei akseptabel reisetid. I vurderinga blir gangtid, ventetid og tid med transportmiddel sett i samanheng. I tillegg blir eleven sin alder vektlagt.

KOMMENTAR:

I handsaminga av søknad blir det lagt vekt på desse momenta:

- ♦ kvar eleven må vente (på skolen, ute, i venterom)
- ♦ rasjonell organisering av skyssen
- ♦ kor stor del av reisetida er på transportmiddel.

Elevar med lang avstand mellom heim og skole må rekne med lengre samla reisetid. Til dømes gjeld dette elevar på privatskolar med lang reiseavstand.

9.4 Reisefølgje og tilsyn

Opplæringslova § 7-4:

Elevane har rett til nødvendig reisefølgje. Elevane har og rett til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før undervisninga tar til og etter at undervisninga er slutt og i samband med overgang mellom transportmiddel.

Opplæringslova § 13-4:

Kommunen skal oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn for førskolebarn, grunnskoleelevar og vaksne.

Skoleskyssreglementet:

(Kjelde: Merknader frå Ot prp nr. 46 1997/1998 til § 7-4)

Elevar har rett til reisefølgje dersom dette er nødvendig for at eleven skal kunne gjere seg nytte av det skyssstilbodet dei har rett til.

Elevar har også rett til nødvendig tilsyn når det blir ventetid før undervisninga tar til og etter at undervisningstida er slutt.

Kommunen har avgjerdsmynde og økonomisk ansvar for reisefølgje/tilsyn.

Kommunen si plikt til tilsyn kan i enkelte tilfelle omfatte tilsyn i samband med bytte av transportmiddel undervegs. Kommunen har òg tilsynsplikt med funksjonshemma elevar under transporten, dersom dette blir vurdert som nødvendig.

KOMMENTAR:

Søknad om reisefølgje og tilsyn må sendast til kommunen.

Transport av reisefølgje gjeld på same strekning som eleven. Dersom skolen/kommunen ønskjer transport utover dette må det avtalast særskilt med transportør.

10. Reglar for bruk av Skyss skolekort

10.1 Generelle reglar

Skoleskyssreglementet:

Alle elevar som blir innvilga fri skoleskyss, og som nyttar offentleg transport, får tildelt eit Skyss skolekort. Korta er tilpassa skoleruta.

Skyss skolekorta gjeld for eit skoleår med følgjande avgrensingar:

- ♦ *Korta kan nyttast til 2 reiser pr. skoledag med ev. omstiging.*
- ♦ *Korta er gyldige mellom kl. 05.00 og kl. 19.00.*
- ♦ *Korta skal ikkje nyttast i helgar og feriar.*
- ♦ *Korta gjeld for maksimalt 190 skoledagar.*

10.2 Tap av Skyss skolekort

Skoleskyssreglementet:

Melding om tapte og øydelagde kort skal gå gjennom skolen til Skyss, sjå www.skyss.no/skoleskyss. Eleven vil få nytt kort frå skolen. Misbruk av Skyss skolekort kan medføre tilleggskost, jf Transportvedtektene.

11. Informasjonsplikt

Skoleskyssreglementet:

Kommunen/skolen og fylkeskommunen har plikt til å informere elevane om skyssrettane deira.

Elevane og føresette har plikt til å gi kommunen og fylkeskommunen den informasjonen som er nødvendig for at det kan fattast vedtak i saka. Dette gjeld t.d. opplysningar om eksisterande skyssstilbod og gangveggar.

KOMMENTAR:

Fylkeskommunen informerer kommunane om gjeldande regelverk. Kommune/skole har ansvar for å informere elev/føresette om gjeldande regelverk.

12. Om vedtak og klagerett

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen og kommunen sine avgjerder om elevane sin rett til skoleskyss er enkeltvedtak etter forvaltningslova.

Vedtaket om skoleskyss kan påklagast etter forvaltningslova kap. VI. Klagefristen er 3 veker rekna frå den dagen eleven mottok melding om vedtaket.

Fylkesmannen i Hordaland si utdanningsavdelinga er i følgje opplæringslova klageinstans.

13. Økonomisk ansvar

13.1 Fordeling mellom fylke og kommune.

Skoleskyssreglementet:

Fylkeskommunen har ansvar for å organisere og finansiere skoleskyss på grunnlag av avstand og på grunnlag av varig funksjonshemming og mellombels sjukdom eller skade.

Kommunane har økonomisk ansvar for skoleskyss grunna særleg farleg eller vanskeleg skoleveg når avstanden heim – skole er under 2/4 km, og for nødvendig tilsyn og reisefølgje. Kommunen er også ansvarleg for skyss når eleven får tilbod om opplæring på annan skole enn nærskolen. Utover dette omfattar kommunen sitt økonomiske ansvar gjeldande persontakst etter pris for barnebillett på den aktuelle strekninga.

Dersom det opprettast skyss der det alt er eit akseptabelt rutetilbod må kommunen dekkje heile kostnaden.

Kommunane betaler refusjon etter persontakst for grunnskolebarn og vaksne som blir skyssa av fylkeskommunen. Kommunen har heile det økonomiske ansvaret for skyss av førskolebarn.

Dersom avstanden til skolen er under minstegrensa (jfr. punkt 2), men eleven likevel blir innvilga skyss av kommunen må kommunen dekkje heile kostnaden.

KOMMENTAR:

Bestilling av Skyss skolekort gjeld for heile skoleåret. Kommunen blir fakturert også for dei dagane elevane ikkje nyttar skyssen.

DEL 3: SKJEMA SOM SKAL NYTTAST

Nr. Skjema:	Merknad:
13 Legeerklæring	Gå inn på: www.hordaland.no/skoleskyss
6 Refusjon av utgifter til skoleskyss	Registrering av skyssutgifter på: Https://adtravel.adg.no/ADTravel

Eigne kommentarar:

Stikkordsregister

asylmottak.....	12
avlastning.....	12
avstand	6
skyss med båt.....	7
delt dagleg omsorg.....	12
farande veg.....	6
farleg skoleveg.....	7
fleire bustader	13
flytting.....	13
fosterheim	12
funksjonshemming.....	8
gangavstand	14
godtgjersle	11
heim	11
klagerett	16
legenemnd.....	4
lovheimel.....	5
mellombels skade/sjukdom	4
nærmiljøskole	13
planlegging av skysstilbod.....	14
privat skyssmiddel	11
private grunnskolar	9
reisefølgje	15
reisetid	14
rådgjevande lege	4
samværsordning	12
skjematyper	17
skolefritidsordning.....	10
Skyss skolekort.....	15
skyssansvar	5
skysstandard.....	14
tilrettelagt opplæringstilbod.....	10
tilsyn.....	15
transportmiddel	14
utplassering	8
vaksne	9
vedtak	16
vedtaksmynde.....	6
ventetid	14
økonomisk ansvar	16